

демократизація статево-рольових стосунків, жінки все більше входять у економічну, суспільно-політичну діяльність тощо. Зіткнення, що виникають між традиційними і новими соціальними ролями, потребують психологічної та педагогічної допомоги до адаптивної та більш гнучкої взаємодії [1; с. 47].

В процесі діагностичної, консультативної та просвітницької роботи соціальний педагог повинен допомогти батькам зрозуміти, що сексуальність – природна потреба людини і статевий розвиток дітей загальмувати неможливо.

Для успішної статевої соціалізації батьки повинні дати дитині знання про будову тіла та відмінності тіла іншої статі; знання про різницю статей; знання про роль матері та батька при народженні дітей; знання про розвиток дитини, її появу на світ; знання про соціальні ролі та вимоги до чоловіка та жінки. З самого початку в дитині потрібно виховувати не просто безстатеву особистість, а особистість певної статі. Слід стежити, щоб у дітей поступово вироблялись вірні знання про те, що таке стать, різниця статей, які стосунки між ними існують. Від цих уявлень залежить наскільки дитина, ставши дорослою, буде здатна до спілкування, якою вона буде в сімейному житті, як зрозуміє та буде виконувати свою статевою роль.

Література

1. Діденко С.В. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.: Арістей, 2003. – 312 с.
2. Кочубей Б. Зачем в семье мужчина?// Знание – сила. – 1990 – №8. – С.34 – 40.
3. Кравець В.П. Гендерна педагогіка. Навч. посіб. – Тернопіль: Джура, 2003. – 416с.
4. Титаренко В.Я. Семья и формирование личности. – М., 1987.
5. Тищенко С.П. Психологія виховного впливу сім'ї на дитину. – К., 1982.- 48с.
6. Частная сексопатология. Руководство для врачей. – Под ред. Т.С. Васильченко. – М., 1983.

УДК 370.174

О.П. Лещинський

НОВІ ФОРМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Анотація. Піддається аналізу суспільний контекст та досвід впровадження “навчання на робочому місці” у вищій школі Великої Британії.

Ключові слова: неперервна освіта, форми неперервної освіти, вища школа Великобританії.

Аннотация. Анализируется общественный контекст и опыт внедрения «обучения на рабочем месте» в высшей школе Великобритании.

Ключевые слова: непрерывное образование, формы непрерывного образования, высшая школа Великобритании.

Annotation. New models of Teaching and learning in higher education of Great Britain. The important issues of Work-Based Learning in Higher education of Great Britain is discussed.

Key words: models of teaching and learning, forms of education, high school in Britain.

Входження України до європейського освітнього простору потребує дослідження процесів, що відбуваються у вищій школі розвинених країн під впливом нових економічних та демографічних реалій. У вітчизняній літературі висвітлювалися окремі аспекти змін у системі освіти Великої Британії, але досі не розглядалися зміни в системі неперервної освіти, у якій

здіянні університети цієї країни [1]. У статті подано результати аналізу інновацій, що запроваджуються у вищій школі Великої Британії під впливом змін у суспільстві та економіці.

Зміни в економіці та системі освіти. Сучасне виробництво вимагає досить частішої перекваліфікації кадрів. Так, за прогнозами британського інституту зайнятості (як і за прогнозами в інших країнах великої вісімки) – в 2010 р., порівняно з 1995 р., частка зайнятих у сфері виробництва зменшиться з 30,7 до 24 % [2, 10]. І якщо сектор організації і обслуговування виробництва практично не зазнає змін (замість 43 % він вимагатиме 44, 4 % зайнятих), то частка „вторинної організації” (дослідницька робота, освіта і навчання, менеджмент і консультації) зросте від 26, 3 до 31, 6 %. [3, с.7].

В 2002 році 34 університети вперше виступили із загальнонаціональною ініціативою „Докторантура „нового” плану” (New Route PhD) [4, с. 51]. Метою цієї програми є забезпечення студентів навчальними матеріалами найвищої якості, а також набуття практичного досвіду у ході поглибленої дослідницької діяльності. Це є альтернативою „традиційному” PhD. У новій програмі використовується інтегрований підхід, оскільки, крім можливостей поглибленого дослідження, надаються навчальні матеріали і набувається практичний досвід. Такий інтегрований підхід дає змогу розширювати і поглиблювати знання предмету і в той же час залучає до міждисциплінарного дослідження, тим самим напрацьовуючи досвід в нових напрямках. Ця програма відповідає британським стандартам докторського ступеня і принципам, встановленим в Агентстві по Контролю за Якістю у Великій Британії.

Програма докторантури „нового плану” була розроблена з тим, щоб відповідати запитам сьогоденної економіки. Вона ставить за мету навчити працюючих фахівців професійним і бізнес навичкам, яких вимагає від потенційних працівників роботодавця.

Докторантура „нового плану” – захоплююча альтернатива – але не заміна традиційній докторантурі. Успішні випускники програми отримують професійні навички, які вони можуть різним чином використовувати. Для тих, хто хотів би зайнятися викладацькою діяльністю на рівні університетської освіти, є варіант проходження навчання на отримання Сертифікату в Навчанні і Викладанні (Certificate in Learning and Teaching) – це є факультативною частиною програми.

Докторантура «нового плану» поєднує конкретний дослідницький проект з навчальною програмою, яка може включати:

- заняття по предметах для отримання поглиблених знань;
- міждисциплінарні дослідження для розширення галузі наявних знань;
- навички викладання;
- навички бізнесу і підприємницької діяльності;
- знання у галузі інтелектуальної власності;
- знання у галузі передачі технологій;
- поглиблені/спеціалізовані знання інформаційних технологій;
- навички спілкування, групової роботи з вирішення проблем.

Близько 30-40 % програми складають міждисциплінарні модулі, що мають відношення до вибраної галузі дослідження), 60 – 70 % присвячені дослідницькій діяльності і написанню дисертації. Співвідношення змінюється залежно від конкретного університету і факультету. Програма звичайно виконується за чотири роки, проте, в деяких університетах студенти можуть отримати проміжний ступінь після успішного завершення першого етапу навчання. Вимоги для зарахування на цю програму такі ж, як і на традиційну докторську програму (PhD).

У рамках загальної схеми, прийнятої 34 університетами, можна знайти варіант індивідуальної програми, що відповідає потребам кожного студента [4, 68]. У додатку кожному студенту призначається група наукових керівників на період всієї програми. Навчальні досягнення оцінюються індивідуально і забезпечують плавний прогрес. Одна з частин програми, забезпечує навчання студентів загальним і спеціалізованим дослідницьким навичкам, що дозволяє їм успішно завершити дисертацію. Цей інтегрований підхід до здобуття докторського ступеня унікальний по своїй природі і забезпечує студентів високим рівнем конкурентоспроможності на світовому ринку. Зазвичай студенти можуть отримати ступінь

доктора за чотири роки (в деяких університетах можливо отримання проміжного ступеня після успішного завершення першого етапу програми). Чотирирічна схема сумісна з національною політикою британських дослідницьких рад з питання дослідницької підготовки студентів.

„Сумісна або „поділена” докторантура” (‘joint’/‘split’ PhD) – це докторська програма, яка дозволяє студенту пройти частину навчання у Великій Британії, і частину – в іншій країні. Точні умови варіюються залежно від університету. Ще одним варіантом є докторантура, в період якої студенту надається наукове керівництво в обох країнах, а сам ступінь присуджується університетом за межами Великої Британії.

Професійна докторантура розрахована на практикуючих професіоналів, бажаючих отримати докторський ступінь відповідно до професійних інтересів і потреб. Досвід дослідження здатний підвищити їх професійний рівень за рахунок поліпшення методів роботи. Від традиційного дослідницького ступеня така докторантура відрізняється такими рисами:

- значна увага приділяється навчальному елементу, який є частиною програми;
- студентами є практикуючі професіонали, які часто досліджують свою власну діяльність або діяльність організації;
- дисертація, хоча і меншого масштабу в порівнянні з дисертацією на PhD, є унікальним внеском в галузь знань в рамках професійної спеціалізації студента і має безпосереднє до неї відношення;
- ключовою задачею є впровадження висновків дослідження у практику.

Одним із прикладів успішного впровадження інновацій є Університет в Саутгемптоні. Він складається з декількох відділень на трьох великих факультетах (інженерна справа, наука і математика, право, гуманітарні і соціальні науки, медицина, охорона здоров'я, наука про життєдіяльність людини). Це вищий заклад, в якому навчаються понад 20 тис. студентів, і могутній науково-дослідний центр. Саутгемптонський університет, як і університет Едінбургу, входить в „Рассел Груп” (Russel Group) — організацію, членами якої є 19 університетів, що займаються науковою діяльністю. Минулого року на проведення розробок тільки в області інженерних і фізичних наук Саутгемптон отримав від урядових організацій 100 млн фунтів стерлінгів.

Саутгемптонський університет отримав найвищі оцінки по всіх 13 категоріях, включаючи оцінку педагогів, якість викладання, зміст освітніх програм, кар'єрну підтримку, гнучкість освітнього процесу, можливості для занять спортом, доступ до Інтернету, фінансову підтримку і якість післядипломної освіти і аспірантури.

Згідно останньому дослідженню Державної комісії за оцінкою проведення науково-дослідної роботи (Research Assessment Exercise – RAE) університет отримав вищий бал (5*) по таких спеціальностях, як археологія, електроніка, океанографія, оптоелектроніка, дослідження звуку і вібрації.

Університет зацікавлений у тому, щоб мати більше докторантів, що займаються науковими дослідженнями, і пропонує їм як власні стипендії, так і можливість покриття витрат через державну стипендіальну фундацію імені Дороті Ходгкін. В цілому бюджет на проведення університетських досліджень формують із засобів, отриманих від уряду, від розробок, замовлених бізнес-структурами, від добродійної допомоги приватних осіб і організацій, а також від патентування власних напрацювань і їх впровадження у виробництво.

Для того, щоб бізнес був ближче до науки, університет збудував науково-технологічний парк, приміщення і лабораторії якого здає в оренду підприємцям. Одна з компаній, що орендувала приміщення в технопарку розвинулася завдяки університетським дослідженням. Відтепер вона вважається незалежною структурою, що займається з'ясуванням побічного впливу хімікатів на корисних комах.

В університеті також створено спеціальну фундацію, що фінансує студентські розробки. Студенти, як і вчені, повинні надати повний пакет документів для обґрунтування свого проекту. На первинну реалізацію їм виділяють 2,5 тис. фунтів стерлінгів. Якщо проект виявляється вдалим, університет допомагає зареєструвати компанію і знайти додаткові джерела

фінансування. Якщо проект зазнає невдачі, університет хоч і втрачає певні кошти, зате студент набуває досвід ведення бізнесу, хай навіть і негативний.

Підсумовуючи, можна сказати, що гроші, виділені на наукові дослідження, обертаються в закритому середовищі, проте відбувається постійний їх приріст. Це можна охарактеризувати як справжній бізнес на знаннях.

Отже, як показує аналіз інновацій в університетах Великої Британії, перед вітчизняною системою освіти в процесі її інтеграції у європейський освітній простір постає ряд нових проблем:

- вчасно помічати зміни у виробництві і суспільстві і пропонувати необхідні освітні послуги в потрібній кількості і в потрібному місці;
- займатися профорієнтаційною роботою в умовах стрімко змінного ринку;
- необхідно врахувати досвід Великої Британії у розробці освітніх програм для працюючих людей. До того ж ці програми мають передбачати можливість індивідуалізації: у кожному окремому випадку треба враховувати попередню освіту і досвід роботи.

Література

1. *Лецинський О.П.* Фундаменталізація та диференціація навчального процесу у Великій Британії // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету: Спец. випуск. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – С. 201 – 203.
2. DEPARTMENT FOR EDUCATION AND EMPLOYMENT The Learning Age: a renaissance for a new Britain. – London: The Stationery Office, 1998. – 45 p.
3. *Clegg S.* Learning and teaching policies in higher education: Mediations and contradictions of practice // British Educational Research Journal – 2003. – № 9. – P. 6 – 8.
4. *Bates A.* (2000) Managing Technological Change: Strategies for University and College Leaders (San Francisco, Jossey-Bass). – P.73 – 100.

УДК: 316.621 – 053.9

Ю.Р. Мацкевіч

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Анотація. *Стаття присвячена проблемі активної життєдіяльності людей похилого віку, розглядаються види соціальної активності та заходи, що сприяють активізації життя людей похилого віку.*

Ключові слова: *люди похилого віку, життєвий ритм, види соціальної активності відповідно до своїх фізичних і психічних можливостей.*

Аннотация. *Статья посвящена проблеме активной жизнедеятельности пожилых людей, рассматриваются виды социальной активности и меры, способствующие активизации жизни пожилых людей.*

Ключевые слова: *люди пожилого возраста, жизненный ритм, виды социальной активности соответственно физическим и психическим возможностям.*

Annotation. *The article is devoted to the problem of active life activities of, the article describes different types of social activities of people and what helps to make a life of elderly person more active.*

Key words: *elderly people, life rhythm, types of social activity according to the physical and psychological possibilities.*